

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Onderwerp : Reactie op openbare consultatie ten aanzien van de wijziging van de
grondwet ter invoering van constitutionele toetsing
Datum : 25 augustus 2025
Inlichtingen bij : Xan Koster, x.koster@iederin.nl

Geachte lezer,

Ieder(in) vertegenwoordigt de belangen van mensen met een beperking en chronische ziekte in Nederland en heeft daarom met belangstelling kennisgenomen van de voorgenomen grondwetswijziging. De mensen die wij vertegenwoordigen ervaren regelmatig dat bestaande wetgeving hen niet voldoende beschermt en dat het lastig is om de rechten die daaruit voortvloeien te verzilveren. Voor de bescherming van mensen met een beperking en chronische ziekte is het van groot belang dat ook sociale grondrechten getoetst worden. Om die reden zullen wij in deze reactie vooral ingaan op het voorstel om rechterlijke toetsing uitsluitend op klassieke grondrechten toe te passen en niet op sociale grondrechten.

Slotbepaling grondrechten

Ieder(in) is blij met het voornemen om de grondwet te wijzigen, teneinde rechterlijke toetsing mogelijk te maken. Ook ondersteunt Ieder(in) de voorgenomen toevoeging van de Slotbepaling grondrechten. Een beperking van de grondrechten is een extreme maatregel en dient altijd uiterst zorgvuldig toegepast te worden. De nieuwe Slotbepaling draagt bij aan die zorgvuldigheid en zal kwetsbaar gemaakte groepen, zoals de mensen die wij vertegenwoordigen, beter beschermen.

Maak constitutionele toetsing aan alle grondrechten mogelijk

Toeslagenschandaal

Wat betreft de aanpassing van artikel 120: we zijn blij met de voorgestelde aanpassing, maar vinden dat deze niet ver genoeg gaat. De argumenten die opgesomd worden in de Memorie van Toelichting om het toetsen op sociale grondrechten uit te sluiten van deze voorgenomen wijziging vinden we onvoldoende: zo hebben we in de Memorie van Toelichting kunnen lezen dat het kinderopvang toeslagenschandaal een hernieuwde noodzaak blootlegt om de mogelijkheid tot rechterlijke toetsing aan de Grondwet mogelijk te maken. Dit onderschrijft Ieder(in). Maar zoals het College voor de Rechten van de Mens in haar inbreng commissie BZK¹ schreef, blijkt uit parlementaire onderzoeken naar het toeslagenschandaal dat juist de naleving van de sociale rechten tekortschoot. Het recht op bescherming van een behoorlijke levensstandaard was in het geding, evenals het recht op gelijke behandeling. In de voorgestelde aanpassing worden alleen de klassieke grondrechten toetsbaar door de rechter. Dit had waarschijnlijk het toeslagenschandaal niet kunnen voorkomen.

¹ [Brief aan de vaste commissie Binnenlandse Zaken met aandachtspunten voor de vergaderingen over constitutionele toetsing | College voor de Rechten van de Mens](#)

Politisering sociale grondrechten

Het beschermen van grondrechten is primair de taak van de wetgever. Ook als rechterlijke toetsing mogelijk wordt en ook als de sociale rechten toetsbaar zouden worden. Het argument dat sociale grondrechten gepolitiseerd zullen worden als ze getoetst kunnen worden door de rechter gaat daarom niet op. Het is niet zo dat de rechter de sociale grondrechten in plaats van de wetgever gaat beschermen, dat blijft de taak van de wetgever. Het gaat erom dat de rechter kan ingrijpen, wanneer de wetgever onvoldoende rechtvaardiging geeft bij de keuzes die hij maakt ten aanzien van grondrechten. Bovendien is de huidige toetsing van wetsvoorstellen door de Eerste Kamer ook niet bepaald gespeend van politisering. Zo stelt de Staatscommissie Rechtsstaat ²: "Het is echter de vraag of die toetsing wel uit de verf komt, ook omdat de politieke kleuring van de werkzaamheden in de Eerste Kamer de afgelopen decennia eerder is toe- dan afgenomen."

Gezonde rechtstatelijke cultuur

Ieder(in) is van mening dat het afschaffen van het toetsingsverbod voor alle grondrechten een positieve uitwerking zal hebben op de rechtsstaat en daarmee op de rechtspositie van kwetsbaar gemaakte mensen, zoals mensen met een beperking. Met de Staatscommissie Rechtsstaat is Ieder(in) van mening dat deze afschaffing "een positieve bijdrage aan een gezonde rechtstatelijke cultuur zal leveren: één waarin staatsmachten elkaar controleren en de Grondwet gevolgd wordt."

Sociale grondrechten in de knel

Voor Ieder(in) is het belangrijk om de rechtspositie van kwetsbaar gemaakte mensen zo goed mogelijk beschermd te weten. We zien en horen van de mensen die wij vertegenwoordigen dat deze bescherming nu nog onvoldoende is. Huidige wetgeving valt in de praktijk soms discriminatoir uit voor mensen met een beperking en de meeste problemen worden ervaren in de zogenaamde sociale rechten. Denk bijvoorbeeld aan bestaanszekerheid, inclusief onderwijs, rechtsbijstand, wonen en werkgelegenheid. Ook laat het advies van de Staatscommissie Rechtsstaat³ zien dat juist op het terrein van de sociale grondrechten een groot deel van de door haar geconstateerde knelpunten zit.

Constitutionele toetsing aan alle grondrechten

We verzoeken u daarom om de voorgenomen wijziging van de grondwet uit te breiden en constitutionele toetsing aan klassieke én sociale grondrechten mogelijk te maken.

Vriendelijke groet,

Deborah Lauria
Directeur Ieder(in)

² [De gebroken belofte van de rechtsstaat - tien verbetervoorstellen met oog voor de burger | Rapport | Staatscommissie rechtsstaat](#) p46

³ [De gebroken belofte van de rechtsstaat - tien verbetervoorstellen met oog voor de burger | Rapport | Staatscommissie rechtsstaat](#) p47